

CARLOS FUENTES

DERİ
DEĞİŞTİRMEK



ROMAN

Çeviri: ŞADAN KARADENİZ

❤
CAN

3.
BASKI



CARLOS FUENTES

DERİ
DEĞİŞTİRMEK

Cambio de piel, Carlos Fuentes

© 1967, Carlos Fuentes

© 1983, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1983

3. basım: Nisan 2013, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Act creative

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12024

ISBN 978-975-07-0846-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

CARLOS FUENTES
DERİ
DEĞİŞTİRMEK

ROMAN

Çeviri

Şadan Karadeniz



Carlos Fuentes'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Artemio Cruz'un Ölümü, 1981

Yanık Sular, 1985

Körlerin Şarkısı, 1986

Sefer, 1993

Diana, 1996

Cam Sınır, 1998

Laura Diaz'lı Yıllar, 2001

Inez'in Sezgisi, 2003

Kendim ve Ötekiler, 2003

Koca Gringo, 2004

Kartal Koltuğu, 2010

Kaygı Veren Dostluklar, 2011

Bütün Mutlu Aileler, 2011

CARLOS FUENTES, 1928 yılında México'da doğdu. Amerika Birleşik Devletleri'nde Columbia, Harvard, Princeton ve başka üniversitelerde ders verdi. Çok sayıda deneme ve senaryo yazdı. Bir süre Meksika'nın Fransa büyükelçiliğini yaptı. Fuentes'in romanları arasında en önemlilerinden olan *Terra Nostra* Venezuela'da Rómulo Gallegos Ödülü'nü kazandı. 1987 yılında, İspanyol dilinde yazan yazarlara verilen en büyük ödül olan Cervantes Ödülü'ne değer bulundu. Fuentes, 15 Mayıs 2012 tarihinde doğduğu kentte öldü. Fuentes'in öteki kitapları arasında *Yanık Sular*, *Koca Gringo*, *Deri Değiştirmek*, *Artemio Cruz'un Ölümü* gibi tanınmış romanları vardır.

ŞADAN KARADENİZ, Trabzon'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Dışişleri Bakanlığı'nda, Londra'da, BBC Türkçe Yayınlar Bölümü'nde uzman çevirmen olarak çalıştı. TRT'de program uzmanlığı, Türk Tarih Kurumu'nda uzman-çevirmenlik görevlerinde bulundu. 1980'lerden bu yana, aralarında Katherine Mansfield, Sylvia Plath, Elsa Morante, Umberto Eco, Gabriel García Márquez, Marcus Aurelius de bulunduğu pek çok önemli yazarın eserlerini İngilizce, İtalyanca ve İspanyolca asıllarından dilimize kazandırdı. *Foucault Sarkacı* çevirisiyle 1992 Doruktakiler Çeviri Ödülü'ne değer görüldü. Ankara Metropolitan Rotary Kulübü "2010 Meslekte Başarı Ödülü"nü kazandı.

Aurora ve Julio Cortázar'a

Önsöz

Günümüz Meksika yazınının dünya çapında yankı uyan-dırılmış yazarlarından biridir Carlos Fuentes. 1928 yılında Mé-xico'da doğmuş, babası diplomat olduğundan öğrenimini Şili, Arjantin ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yapmıştır. Meksi-ka Üniversitesi ve Cenevre'de uluslararası hukuk öğrenimi gör-dükten sonra, kısa bir süre diplomatlık mesleğini sürdürmüş, Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Amerika'da görevlen-dirilmiş, 1975-1977 yıllarında Meksika'nın Paris büyükelçiliği görevinde bulunmuştur. Şimdi Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretim üyesidir. Yapıtları arasında kısa öyküler ve iki oyun da yer almakla birlikte, Fuentes ününü romancı olarak kazanmıştır. Başlıca yapıtları "Duru Hava", *Artemio Cruz'un Ölümü*, *Kutsal Bölge*, *Körlerin Şarkısı*, "Tansökümü Törenleri", "Tek Gözlü Kral", "Ejderhanın Başı" ve yazara en çok ün kazandıran *Bizim Toprak / Terra Nostra*'dır.

Deri Değiştirmek, ilk bakışta iki çiftin öyküsüdür: (Ameri-kan Yahudisi, kırklarında, mutsuz) Elizabeth ile (devrimci ve yazar olarak gerçekleştirmek istediklerini Elizabeth uğruna harcadığına inanan) Javier. İkinci çift genç Meksikalı Isabel ve Südet kökenli, İkinci Dünya Savaşı'nda Naziler için bir toplama kampı yaptığını anımsayan mimar Franz. Elizabeth'in sevgilisidir Franz; Javier de Isabel'in sevgilisi. Romanın çok iyi özümlemiş düğümü, bu dört kişinin geçmişine birbiri ardı sıra dalışlarla gelişir. México'dan Veracruz'a giderken, Kolomb öncesi anıtlarıyla ünlü ve XVI. yüzyılda Cortés ordularının Montezuma'nın güçlerini yenik düşürdüğü savaşta üç bin

Aztek'in kanlarıyla sulanan tarihsel Cholula kentinde dörtlünün arabaları bozulur. Cholula'da bir gece geçirmek zorunda kalırlar. Anlatının süresi –ya da daha doğrusu, Őimdiki zamanla ilgili bölümü– Cholula'da duraklayıŐın süresi kadardır tam: yirmi dört saat. En baŐında, romanın Anlatıcısı olarak betimlenen kiŐi, anlatının dışında kalmaz, zaman zaman roman kiŐileriyle diyaloglar kurar; giderek, bir Son Yargı havasına bürünen bir tür trajik olgu içinde, dört kişinin maskelerini indirmek, onların –yıllar yılı bastırılmış– gerçeklerini ortaya çıkarmak için araya giren, romanın beŐinci kiŐisi olur.

Böylesine bir kitabı, onun dokusunu oluŐturan sayısız temalardan birine indirgemek olanaksızdır, bir bildiri gibi açıkça ortaya konmuŐ, neredeyse saldırgan modernizm temalarıdır bunlar. Ama bu temaların tümü de, Meksika dramının artalanında ayrıŐırlar: Bu, bir uygarlığın bir başka uygarlık tarafından yok edilmesidir. Ara ara pop yazınının sınırlarına yaklaŐan duruŐmalardan yararlanarak, roman kiŐilerinin arasına sık sık kiŐisel olmayan düŐünlerin, duygusal özlemlerin, roman kiŐilerinin her birinin kültürel esin perisinin evrenini sokan yazar, parçalanmış bir dünyanın –olabilirse– bütünsel imgesini, zengin bir dille sunma çabası içindedir.

İnsanoğlunun ađlar boyu süregelen temel sorunlarına, eski bir uygarlığın artalanında, yazarın ađdaŐ, soğukkanlı –kişiye zaman zaman sevgisiz bile gelebilecek– yaklaŐımıyla romanın destansı kurgusu arasındaki çeliŐki roman boyunca sürüp gidiyor. Fuentes'in bu yapıtı için söylenebilecek birçok Şey arasında, onun kurgusu ve Őiirselliđiyle gerçek bir sanat yapıtı olduğu özellikle belirtilmelidir.

ŞADAN KARADENİZ

1

Olanaksız bir şölen

Anlatıcı, bir eylül gecesi Coupole'de öyküsünü bitirir ve kullanıla kullanıla aşınmış son söz yöntemine başvurmaya karar verir. Bitişik masada oturan Alain Jouffroy, bir *Le Temps d'un Livre*¹ uzatır ona:

... comme si nous nous trouvions à la veille d'une improbable catastrophe ou au lendemain d'une impossible fête...²

Bu bitince, kitap başlar. Olanaksız bir şölen. Ve anlatıcı, tıpkı baladın kahramanı gibi, şarkı söylemeye başlamadan önce izin ister.

1. (Fr.) "Kitap Zamanı". Fransız yazar ve şair Alain Jouffroy'nın romanı.

2. (Fr.) ... olmayacak bir yıkımın / eşliğindeymişiz gibi / ya da olanaksız bir şölenin ertesinde...

Bugün dördünüz buraya girdiğinizde bütün gördüğünüz, daracık pis sokaklar, hepsi birbirine benzeyen üst üste yığılı evler oldu: tek katlı, penceresiz, tahtaları çatlamış kocaman kapılı, hepsi de sarı ve mavi kireç boyalı evler. Biliyorum, kuşkusuz, ara sıra, parayla böbürlenmiş bir konutun, pencereleri sokağa bakan ve Meksikalıların öylesine dayanılmaz buldukları ayrıntılarla süslü oymalı kafesler, balık sırtı kabarık çizgili yelken bezinden yapılmış çıkıntılı tentelerle kurumlanan zarif bir evin önünden geçtiniz. Ama, o pencerelerin ardında yaşayan o iyi yurttaşlar neredeydiler, Isabel? Size, kasabaya hoş geldiniz demek için dışarı çıktılar mı, yoksa bu görevi, toza toprağa, çevrenizde kaynaşan yoksulluğa, şallara bürünmüş esmer yüzlü yalınayak kadınlara, ağır gebe karınlara, çıplak çocuklara, sokak köpeği sürülerine mi bıraktılar? Hiçbir yere gitmeksizin ortalıkta başıboş dolaşan melez köpek sürüleri. Çakal atalarına ihanet eden, kimileri sarı, kimileri kara, hepsi de yitik, isteksiz, güçsüz, aç, her yanlarını saran yaraları, pire yeniklerini kaşıyan, burunlarını suyollarına sokup çöp kırıntıları arayan, sakat, sıska, çekik kırmızı ya da sarı gözlerinden irin damlayan köpekler; ak burunlu, tüyleri dökük, çıplak derileri yara bere içinde, bir zamanlar eski bir Meksika dünyasının

anıt yapısı olan bu uyuşuk ve amaçsız kentin ağır ritmine uyarak sızlanan uyuşuk ve amaçsız köpekler. Bugün bir yoksulluk kenti olan, bugün, 1965 yılının 11 Nisan Cumartesi günü, hasta köpekler ve çıplak ayaklarıyla sessizce tozda yürüyen, işitilemeyen seslerle, çekimi yetersiz sözcüklerle, birbiriyle kaynaşmış, duyulmaz hece zincirleriyle şakacıktan gizlerini ve gizli şakalarını birbirlerine anlatırken usulca gülen karınları şiş kadınlarla çürüyen Cholula.

İspanyol Hernán Cortés, yiyecek yerine kuru bir yanıt getiren Cholulalı dört Macehual habercisini gözlemliyor: Reislerimiz bugün size katılamadıkları için üzülüyorlar, Teul. Kendilerini rahatsız, buraya gelip armağanlarını sunamayacak kadar hasta hissediyorlar. Dört Macehualalı onunla alay ederken, Cortés dinliyor; eski düşmanları, şimdiyse dostları olan Tlaxcalalılar kaşlarını çatıp homurdanıyorlar. Cholula'dan ve México'nun gücünden sakının, diye uyarıda bulunuyorlar. Cortés gülümsüyor. Yalnız bir kişiye gerek var. Barışı yankılayarak yürüyecek.

Barışı yankılayarak İspanyollar yürüyorlar, günün sonunda Cholula'ya ancak beş kilometre uzaklıkta kamp kuruyorlar. Kızılderililer onlara kulübeler yapıyorlar ve onlara katılarak nöbet tutuyorlar. Karanlıkta sesler, çalılıkta görünmeyen bir hareketin hışırtısı. Soğuk gece. Gece boyunca, kentten elçiler tavukla mısır ekmeği getirip Cortés'in kulübesinin önündeki ateşin çevresine yığıyorlar. Saçları dağınık, gömleğinin yakası açık, Cortés, çevirmenlerine teşekkürlerini dile getirmelerini buyuruyor. Jerónimo de Aguilar: kısa çizmeler, bez pantolon. Yüzbaşının hem metresi hem rehberi ve çevirmeni olan, kara örgüleri ve alaycı gülümseyişiyle Malinche.

Bugün onların çocuklarını gördün, Isabel. Dar alınlı, küçük dişleri kalın damaklarına gömülü, saçları kısa ör-

gölü kadınlar, zamanından önce yaşlanmış, şallara sarınmış genç kadınlar, karınları doğacak çocuklarıyla şişkin, sonuncu çocukları sıkı sıkı ellerinden tutmuş ya da kucaklarında uyumuş ya da şalın altından sırtlarına binmişler. Beyaz gömlek, iş pantolonu giymiş, başlarında verniklenmiş kaskatı hasır şapkalar, bisikletle ağır ağır giden ya da iş araç gereçleri ellerinde yürüyen erkekler. Derileri pürüzsüz çikolata renkli, ama kara saçları diken diken, ince düzensiz bıyıklı, aşınmış çizmeli, kolalı gömleklili şişman erkekler. Bellerinde tabancaları, bereleri yan yatmış, yanaklarında, şakaklarında ya da boyunlarında soluk renkli derin bir bıçak yarası izi, enseleri tıraşlı, dişlerinin arasında bir kürdan; geniş, bomboş, çürüyen meydana bakan sıra kemerlerin dikmelerine dayanmışlar. Siz dördünüz o meydanı gördünüz, ama çok kalmadınız orada. Kurumuş bir bahçe gibiydi. Çardakta, ardı arası kesilmeksizin “ça-ça-ça”lar öğüten kakafonik bir bant. O keyifli küçük bant hoşuna gitmedi mi, Pisipisi? Bant susunca da, birbiri ardı sıra, her birini bir yerli señoritaya, adadığı *twist* plakları çalan, yerli bir radyonun diskcokeyine bağlanmış olan hoparlörünü de beğenmedin mi? Sıra kemerlerin önünde duran korkunç yontuların önünden geçip gittiniz: Bronz Hidalgo, Guadalupe'nin sancağı ve “Gelecek Kuşakları Anımsa” söylencesi; altına boğulmuş, yüzü ciddi Juárez: Çoban, yalvaç ve kurtarıcıydı o.

Gün ışığında kutsal kentin kırk bin ak evi parladı. Kentin çevresinde uzanan, yoğun nüfuslu, zengin ekili toprak kuşağını geçerek evlere doğru yürüdüler. Cortés, at sırtında, büyük sığır sürülerini besleyebilecek su ve otlaklar görüyor, ama aynı zamanda kentten çıkmış, evden eve, pazardan pazara dolaşan dilenci ordusunu da görüyor: yalınayak, pırtılar içinde bir sakatlar, öne doğru uzanmış eller ve çürük başak tanelerini geveleyen ağızlar kalabalığı. İspanyollar, biber, mısır, sebze ve sisal bah-

çelerini artlarında bırakarak yüksek kuleli kente yaklaşıyorlar. Açlıktan ölmekte olan köpek sürüleri karşılıyor onları. Cholula, dört yüz kulesi, oratoryosu, piramitleri olan anıt kent. Kulelerden, açıklıklardan, meydanlardan borazan ve davul sesleri yükseliyor. Şimdi onları tunik biçiminde kesilmiş işlemeli pamuklu binişler giymiş, mis kokulu reçine buhurdanlıkları sallayan yerli kabile reisleri ve papazlar alayı karşılıyor. Papazlar, binlerce Tlaxcalalıyı görünce buhurdanlıklar indiriliyor. Hayır, diye karşı çıkıyorlar, düşmanlarımızın girmesine izin veremeyiz. Cortés, Tlaxcalalılara kentin dışında konaklamalarını buyuruyor, kendisi yalnızca İspanyollar, Cempoaltecalılardan oluşan koruma alayı ve topçularıyla ilerliyor. Cholula halkı, düz çatıların tepesinden şaşkınlıkla ve gülerек bakıyorlar aşağıya. Atlar, o kır ve doru canavarlar. Tatar yayları, top, horozlu karabinalar. Davullar gümbürdeme-yi sürdürüyorlar.

Şimdi, kentin içinde, Cortés sesleniyor onlara. Putlara tapmayı bırakmalıdırlar. İnsan kurban etmekten vazgeçmelidirler. Kendi türlerinden olanların etini yememelidirler bundan böyle. Eşcinsellikten ve öteki yozlaşmalardan vazgeçmeli, birçok başka güçlü kabile reislerinin yaptıkları gibi İspanya kralına bağlılık andı içmelidirler. Cholulalılar karşılık veriyorlar: Kralınıza boyun eğeceğiz, ama tanrılarımızı bırakmayacağız. Gülümseyerek, yüzbaşmayı ve mini mini ordusunu büyük konukevlerine götürüyorlar.

Sıvaları dökülen sıra kemerler boyunca yürüdün, Isabel, yanında Franz, arkada Elizabeth ve Javier. Yeşil, gri, açık sarı. Küçük bir bakkaldan sabun ve bayat peynir kokusu geliyordu. Bitişikte, bir istiridye dükkânı vardı. Sahibi iki alüminyum masa ile yedi hasır iskemle atmıştı kaldırıma. Ama kimse oturup geniş uzun kavanozlarda bulanık su içindeki istiridyelerden yemiyordu. Sıra ke-

merlerin orta bölümünde resmî daireler yer alıyor. Belediye sarayı, defterdarlık, Üçüncü Tabur karargâhı. Siyahlar giymiş üçkâğıtçılar ve arabulucular. Askerlerin uzak, kaygısız, soğuk bir gülüşle gülümseyen yüzleri. Kırmızı bir mozağin ardında polis karakolu. Sonra García Bira-derlerin her şey satılan mağazaları: süpürgeler, fırçalar, çuvallar, kablolar, teller, paspaslar, söğüt dalından yapılmış sepetler, kapının üstünde de bir tabela: Kim olursa olsun, dedikodu istemiyoruz.

İki gün barış içinde geçiyor. Ama üçüncü gün, artık yiyecek sağlanmıyor. Yaşlı adamlar yalnızca su ve yaka-cak odun getiriyorlar ve yiyecek kalmadığını söylüyorlar. Montezuma'nın son elçisi geliyor ve Cortés'in yanına götürülüyor; ona, "México'ya gelmeyiniz!" diye öğüt ve-riyor. Boğuk çığlıklar, Cholulalılar yengilerini kutlamak için kurbanlar keserken, belli belirsiz bir kan kokusu du-yuluyor; gece boyunca Huitzilopochtli sunağında yedi çocuk kurban edildi. Cortés, sürekli silahbaşı buyruğu veriyor ve Büyük Tapınak'tan iki papazı yanına getirti-yor. Siyaha boyanmış pamuklu binişler giymiş papazlar, İspanyolların Doña Marina dedikleri Malinche ile görü-şüyorlar. Montezuma'nın buyruklarını ve Cholulalıların gizli tasarılarını açıklıyorlar. İspanyollar yakalanacak ve içlerinden yirmisi, doğrudan doğruya Montezuma'nın buyruğuyla tapınakta kurban edilecek; kabile reislerine vaatler, mücevherler, giysiler, som altından bir davul gön-dermiş. Yirmi bin Aztek savaşçısı göndermiş, savaşçılar, silahları tetikte, kentin çevresindeki fırça gibi sık çalılık ve koyaklarda, hatta kentin içindeki evlerde pusuya yat-mışlar. Damlardan ateş edecekleri korumak için sokak-larda derin çukurlar kazılıp üstleri hasırla örtülmüş. Kimi sokaklara da barikatlar kurulmuş.

Yürürken hiçbiriniz konuşmuyordunuz. Kentin ya-şayan ölümü bulaşmıştı size, meydandaki hoparlörün

şamatasının çelişmekten çok vurguladığı bir ölüm. Bir bisikletçide yarı bellerine kadar çıplak üç genç tekerlekleri döndürerek yaşıyorlar, alçak sesle şakalaşıyorlardı aralarında, siz geçerken aptalca bir gülümseme takındılar. Bir kadının eşikte, içeri girmek istemeyen küçük bir oğlanın kışına şaplak atarak, pembe kalçalarını gösterdiği hamamdan kükürt kokusu yayılıyordu. Seçim bürosunun önünde bir ressam, fırçasını yapının önyüzünde bir ileri bir geri götürüp getirerek, her vuruşta yavaş yavaş eski seçimin savsözü ADOLFO LÓPEZ MATEOS İLE CROM'u ve bir önceki seçimin savsözü GUSTAVO DÍAZ ORDAZ İLE CROM'u siliyordu. Bilardo salonu, "Anneler Günü", üstünde "Küçükler giremez" yazılı yaylı kapısının ardında bomboş. Yakasız çizgili bir gömlekle düğmesiz bir yelek giymiş yaşlı bir adam bilardo sopasının ucuna yavaş yavaş tebeşir sürüyor, dişlerindeki kara boşlukları göstererek esniyordu. Köşede, bir adam, siyah üstüne gümüş harflerle, "Çocuk hastalıkları, deri, kadın hastalıkları. Kan, idrar, tükürük ve dışkı tahlilleri" yazılı doktor muayenehanesinin önünde bir bambu iskemlede oturuyordu.

Cortés bir kurul topluyor. Bir ses başka bir yol izlemelerini, Huejotzingo üzerinden ancak yüz kilometre uzaklıkta olan México'ya gitmelerini öneriyor. Bir başkası, Cholulalılarla anlaşmaya varmayı, sonra da Tlaxcala'ya dönmeyi öğütlüyor. Bir üçüncüsü, Cholulalıların ihanetine göz yumulacak olursa, bunu daha başka ihanetlerin izleyeceğini öne sürüyor. Onlarla savaşmalıyız, yok etmeliyiz onları. Dört köşe çeneli Cortés, ertesi gün kentten ayrılıyormuş gibi davranmaya karar veriyor. Geceyi, silahlı, tetikte geçiriyorlar. Ağır ağır yürüyen nöbetçiler birbirini izliyor, meşaleler yanıyor. Gecenin bir vaktinde, ağzında hiç diş kalmamış bir yaşlı kadın sürüne sürüne içeri girerek Doña Marina'yı bir yana çekiyor: Montezu-

ma öç almaya niyetli, ama Malinche dilerse kaçabilir. Yaşlı kadın, evlensin diye ona bir oğul verecek, o da böylece güvenliğe kavuşacak. İspanyollara gelince, onlar yok olmaya yazgılı, ölmeleri için her şey hazırlandı. Malinche teşekkür ediyor. Yaşlı kadına, takılarıyla giysilerini toplayıncaya dek beklemesini söylüyor. Oysa, gidip durumu Cortés'e anlatıyor.

Ertesi sabah tanyeri ağardığında İspanyollar, Cholula'nın yankılanan gülüşüyle uyanıyorlar. Tuzak hazırdır: Zembereğine dokunulup salıverilecektir. Ama Cortés ve yardımcıları dinginlikle topçunun bir bölümünün eşliğinde Büyük Tapınak'a doğru ilerliyorlar. Cortés, orada, tapınağın avlusunda Kızılderili reisleri ve rahiplerle yüz yüze geliyor. Altın Koltuğun İmparatoru, Montezuma'nın kurban edilmesini buyurduğu yirmi İspanyol'un eti için daha şimdiden kazanlar dolusu tuz, biber ve domates hazırlanmış. Cortés, at sırtında, dingince buyruk veriyor ve toplar patlıyor. Cholulalı kabile reisleri düşüyorlar, pamuklu hırkaları kırmızıya dönüşüyor; karalara bürünmüş rahipler düşüyorlar. Bu, toptan bir savaşın belirtisidir. Kişneyen atlar ileri atılıyorlar. Tüylü miğferler kentin dışındaki fundalıkların üstünde yükseliyor ve koşarak ilerliyor. Davul sesleri, ısıklar, ağaç kabuğundan yapılmış borular, borazanlar, büyük davullar ve top seslerinden oluşan bir şamata. Tatar yaylarının tıngırtısı. Mancınık taşlarının çatırtısı. Çift kabzalı kılıçlarla silahlanmış, pamukluyla kaplanmış kalkanlarla korunan bin Tlaxcalalı çığlıklar atarak kente giriyor ve kapıları kırarak, ortalığı ateşe vererek, kadınların ırzına geçmek için damlara tırmanarak ilerliyorlar. Öte yandan, aşağıda, sokaklarda çarpışmalar teke tek, göğüs göğüse sürüp gidiyor, tüylü başlıklar ve demir miğferler, vınlayan oklar ve kargılar, esmer etle beyaz et, pamuklu yeleklerle çelik göğüslükler, boydan boya yarılmış çinçilla pelerinler-

le tere batmış yün, yumruk büyüklüğünde taşları fırladık gibi gönderen sapanlar, düz zemin boyunca, ateş düzeyine indirilmiş top, borazan sesleri, ısıklar, tapınaklarda yanan reçine tütsüleri, akan kana karışan yapışkan alkolle sokakları ıslatan parçalanmış *pulque*¹ fiçileri, yarılmış, ortalığa saçılan tahıl çuvalları, suratları domuz salamı yağına ve *tapioca*² beyazına bulanmış, hızlı hızlı, sessizce koşuşan köpekler, esmer ete gömülmüş yanık ot sapsarı, gürültü ve bağırmalar, sonunda kırmızı ve beyaz sancaklar düşüyor, Tlaxcalalılar yağmalanmış altın, giysi, pamuk ve tuzla yüklü, kentin sokakları boyunca kaçıyorlar, azat edilmiş köleler çıplak kalabalıklar arasında kaynaşılıyor, Cholula'ya taze kan, ölümsüz reçine, domuz pastırması, *pulque*, bağırsak kokusu yayılıyor. Cortés, kulelerle kalelerin ateşe verilmesini buyuruyor. İspanyollar putları devirip yerle bir ediyorlar. Bir badana püskürtmesiyle alelacele arıttıkları sandığa bir haç diyorlar. Cholulalıların kurban etmeye yazgılı kıldıkları insanları kurtarıyorlar. Savaş yalnızca beş saat sürmüştü. Sokaklarda tapınakların külleri arasında üç bin ölü yatıyor.

“Onlar, Tanrı” sözü kent içinde yayılıyor. “İhaneti önceden sezerler ve öçlerini alırlar. Hiçbir güç karşı koyamaz onlara.”

Böylece, México'ya giden yol, Büyük Tenochtitlán açılıyor. Cholula'nın yıkıntıları üstünde dört yüz kilise yapılıyor, yıkılmış tapınakların temelleriyle piramit tabanlarının temellerini oluşturduğu dört yüz kilise.

Meydanı geçerek, San Francisco Kilisesi'ne doğru yürüdüğünüzü gördüm dördünüzün. Manastır. Eski zaman-

1. (İsp.) Agave bitki özünün fermantasyonuyla yapılan alkollü Meksika içkisi.

2. (İsp.) Manyok kökünden çıkarılan nişasta.

larda Kızılderili saldırılarını püskürten bir duvarla çevrili kale. Beni gördün sen, Elizabeth, önünden geçerken, ama görmezlikten geldin. Ama sen, Pisipisi, küçük Isabel, ansızın duruverdin, sinirli sinirli baktın. İyi ki ötekiler göz alabildiğine uzanan açıklıktan ötelere doğru bakıyorlardı da, kimse ayırt etmedi. Üç dişbudak ağacı, iki çam, bir de taş haç. Kilisenin bir dizi kemeri, bir de duvarlarla çevrili kapıcı evi var. Çevresini kuşatan kalenin duvarı gibi, onun da duvarı mazgallı, yer yer siyah serpiştirilmiş kahverengi taştan. Javier, kilisenin cephesinin ortasını gösterdi: Yerli yontucuların o çok sevdikleri motif, taşa oyulmuş, yüksek pencereleri kuşatan bir yılan – yılan, hep yılan, diye düşündü Elizabeth o gün ikinci kez. Yazıt, girişin üstündeki kabartma, taş çanakların üstünde yer alıyor. Javier yüksek sesle okudu yazıtı:

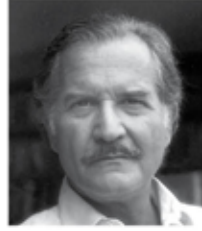
IHS

SPORTAHECAPERTAIPCATORIBUSPENITENCIA

Kızılderililer, Diriliş Günü'nde avluyu dolduruyorlar. Armağanlarını taşıyarak ağır ağır öne doğru ilerliyorlar: tavşan derisinden, katlanmış pelerinler, üstüne Hz. İsa'nın ve Meryem Ana'nın adları işlenmiş, çevresi çiçekler ve haçlarla süslenmiş pamuklular. Geniş basamaklarda durup giysileri yayarak diz çöküyorlar. Pelerinleri alınlarına götürüp eğiliyorlar. Sessizce dua ediyorlar. Onlar da kendi armağanlarını gösterecekler ve nasıl diz çöküleceğini öğrensinler diye çocuklarını öne doğru itiyorlar. Büyük bir kalabalık, herkes sabırla sırasını bekliyor. Esmer yüzleri, eski tören giysilerinden artakalanlara bürünmüş, çoğu özenle yıkanıp onarılmış günlük iş giysilerini giymiş, suskunluk içinde bekliyorlar. Ayakları çıplak. Başlarının üstünde yanan reçinenin dumanları, güllerin kokusu yüzüyor.



Carlos Fuentes, roman ve öyküleriyle olduğu kadar, politik düşüncesi ve denemeleriyle de çağımıza damgasını vurmuş yazarlardan biri.



Franz: eski bir Nazi. Isabel: Franz'ın Meksikalı sevgilisi. Javier: yaşlanmakta olan devrimci bir şair. Elizabeth: Javier'in hırçın karısı. Bu ilginç dörtlü, bir zamanlar Azteklerin tapınaklar kenti olan Cholula'da uzun bir gece geçirir. Sıcak, boğucu gece boyunca umulmadık tutkular ortaya dökülür, yıllardır bastırılmış gerçekler su yüzüne çıkar, pişmanlıklar ve itiraflar birbirini izler...

Artemio Cruz'un Ölümü, Terra Nostra, Yanık Sular, Aura, Körlerin Şarkısı gibi yapıtlarıyla tanıdığımız Carlos Fuentes'in en önemli romanlarından biri *Deri Değiştirmek*. Büyük bir romancının usta işi kurgusu ve şiirsel dilinden okuyacağınız bir "gece ayini". Yitik bir dünya için yakılmış insanlı bir ağıt olarak da nitelenebilecek şaşırtıcı bir roman.

Kapak resmi: PAUL KLEE

ISBN 978-975-07-0846-6



9 789750 708466